

RESZEGI ZSOLT

## Honvéd ejtőernyősök

*A fegyvernem létrehozása és alkalmazás-elmélete 1939-ig*



A magyar ejtőernyős fegyvernem kialakulásában a második világháború kitörése előtt elsősorban a német példa játszott szerepet. Európában Németország és a Szovjetunió haladt az élen a katonai ejtőernyőzés fejlesztésében, noha egymástól teljesen eltérő koncepciót követtek. Ezekről az újdonságokról a hazai szakírók a korszak jelentős katonai szakfolyóirataiban számoltak be, melyek oldalain élénk vita bontakozott ki a fegyvernem létjogosultságával, megvalósíthatóságával kapcsolatban.<sup>1</sup> A cikkek segítségével vizsgálom meg az alkalmazás-elméleti vitákat, majd sorba veszem a kialakulás legfőbb dokumentumait. Először azonban mindenképp érdemes szemügyre venni, hogy miként alakult ki a fegyvernem és a német példa mennyiben hathatott a magyar fejlesztésekre.

A német ejtőernyős fegyvernem fejlesztése az 1930-as évek közepétől indult meg. A háború kezdeti szakaszában a Fallschirmjägerok<sup>2</sup> nagyban hozzájárultak a német sikerekhez, több hadműveletben részt véve, nem egyszer jelentős szerepet vállalva (Dánia, Norvégia, Belgium, Hollandia elfoglalása). A fegyvernem kialakulásával kapcsolatban rengeteg vita és ellentmondás ismert. A nemzetközi hadtörténeti irodalomban elfogadott jelenleg az a tézis, miszerint a '30-as években végrehajtott<sup>3</sup> szovjet légideszant hadgyakorlatok alapján kezdték el fejleszteni ezt a fegyvernemet. Az újabb kutatások – legalábbis német részről – árnyalják ezt a képet.<sup>4</sup> Student visszaemlékezéseiben határozottan cáfolja, hogy mintaként vették volna a szovjet ejtőernyős fegyvernem fejlesztéseit.<sup>5</sup> Tény az, hogy bár a németek az elsők között haladtak az alkalmazási elmélet és gyakorlat kialakításában, elsőként mégis a szovjet haderő volt képes nagyobb létszámban kiképezni, majd hadgyakorlatokon kipróbálni légideszant és ejtőernyős csapatait.<sup>6</sup> Kevésbé ismert tény azonban az, hogy a német Luftwaffe<sup>7</sup> támpontok és elegendő tapasztalat hiányában

kísérletezéssel<sup>8</sup> haladt a megvalósítás felé. A Magyar Királyi Honvédség szintén nem rendelkezett bármiféle tapasztalattal az ejtőernyősök kiképzése vagy alkalmazása terén, ezért szintén saját úton kellett haladnia.<sup>9</sup> Mivel a fejlesztések német részről is gyerekcipőben jártak, ezért információt ekkoriban még nem adtak át a magyar félnek. A magyar katonai vezetők és szakírók elsősorban a külföldi katonai szaksajtó által megjelentetett cikkekből, tanulmányokból<sup>10</sup> értesültek a legújabb eredményekről. Ezek a 30-as években szaporodtak meg, mikor a Szovjetunió által végrehajtott ukrainai hadgyakorlaton<sup>11</sup> több külföldi – köztük német – katonai képviselő szeme láttára dobtak le nagyszámú ejtőernyőst, kiket repülőn szállított „légi gyalogság”<sup>12</sup> követett. 1931-32-ben intenzív szakmai vita alakult ki még csak elméletben<sup>13</sup> létező fegyvernem létjogosultságával, alkalmazásával kapcsolatban a *Magyar Katonai Szemle* hasábjain.

### *Elméleti-alkalmazásbeli viták*

Az elméleti vitát vitéz Szentnémedy

Ferenc két, a légierő szerepével, valamint a merőleges hadászati átkarolásról szóló cikke nyitotta meg.<sup>14</sup> Állást foglalt a légierők döntő szerepe mellett az elkövetkezendő fegyveres konfliktusokban, valamint a merőleges átkarolás végrehajthatóságáról.<sup>15</sup> 1932-ben írott cikkében a repülőgéppel történő deszantolás mellett megemlítette az ejtőernyővel történő bevetést, mint másodlagos lehetőséget: „[...] végszükség esetén ejtőernyő leszállás útján rakják ki a földi harcvezetéseket [...]”.<sup>16</sup> A légi szállítás gyakorlati példaként Franciaországot hozta fel, ahol elsők között kísérleteztek a légi szállítás kivitelezésével.<sup>17</sup> Ellenérvekben a szerzők<sup>18</sup> többsége kételkedést fejezte ki, hogy hadászati mértékű átkarolás megvalósítható lenne: a berepülő repülőgépek irányát „különböző irányjelző és figyelő készülékekkel, elektromos bemérő eszközökkel” meg lehet határozni, miáltal a meglepetés ereje elveszett, így kevés az esély a sikerre.<sup>19</sup> A repülőeszközök leszállási nehézségeire hivatkoztak, a bevethető erők kis létszámára, melyek elsősorban szabotázs-cselekményeket képesek csak végrehajtani,<sup>20</sup> végül arra, hogy a bevetett erők majdnem bizonyos megsemmisítésével kell számolni. Némely szerző szkeptikusan állt hozzá az ejtőernyős alakulatok létezéséhez is, idegen propagandának tartva az egészet és megkérdőjelezve technikai megvalósíthatóságát.<sup>21</sup>

A vita lezárásaként Szentnémedy vkszt. százados<sup>22</sup> összegezte az eddig kapott kritikákat és egyenként kitért azokra. A felderítő műszerek közül, melyek jelezheték a szállítógepeket, egyedül a fülelőkészülékek léteztek 1931-32-ben,<sup>23</sup> pontosságuk azonban jellemzően csak a repülőgép irányát tudta hozzávetőlegesen megadni, más hasznos információval nem szolgált. Ezáltal a meglepetés ereje nem szűnt meg.<sup>24</sup> Helyesen mutatott rá arra, hogy a védelemnek nem lesznek tartalékai, illetve azokat a pillanatnyi zavar miatt nem tudja azonnal a leszállási zóna ellen vezényelni, minek következtében

a földet érő egységek meg tudják szilárdítani pozícióikat.<sup>25</sup>

A magyar hadvezetés az 1940-es német sikerek után intenzíven érdeklődött a német ejtőernyős hadszervezés és felszerelés iránt és próbált a saját részére hasznosítható információkat gyűjteni. Ennek jele volt egy dokumentum 1940-ből – a haditapasztalatok kérdésgyűjteménye – melyet a vezérkar főnöke küldött a berlini magyar katonai attasénak. Ebben több kérdés foglalkozott a német ejtőernyősökkel. Az ejtőernyős alakulatokról, azok felszereléséről, szervezetéről, alkalmazási elveiről és a velük szerzett tapasztalatokról kívántak tájékoztatást szerezni.<sup>26</sup>

A háború előrehaladtával a „légiúton szállított egységeknél” már különbséget tettek ejtőernyősök és légiúton szállított alakulatok között, mivel a két alakulat alkalmazási köre, valamint bevetési módja – ejtőernyővel, illetve teherszállító repülőgéppel történő deszantolás – jelentősen eltért.<sup>27</sup> Ennek ellenére egy, a háború közepén született szakcikk még az információk elégtelen voltára hivatkozik a szervezés és kiképzés terén.<sup>28</sup>

### A kialakulás dokumentumai

Bár a magyar ejtőernyősök első századának megalakulását 1939-ben fektették le,<sup>29</sup> a létrehozásra tett kezdeti lépések már hamarabb megtörténtek. Az 1938-as Új Harcászati Szabályzatban már említik a „teljesen új és korszerű a légi szállítást”.<sup>30</sup>

A M. kir. Honvédség Főparancsnokának szeptember 19-én tartott értekezletén a következőket határozták:

„[...] felmerült különböző vélemények folytán a 18.000/eln.1.a.-1938.sz.rendelettel<sup>31</sup> Szombathelyen az 5.gy.e.állományában felállított ejtőernyős szd. és a Szombathelyre felállítani tervezett ejtőernyős torony végleges elhelyezésére kell döntenii.

Szombathely elhelyezés ellen az a kifogás merült fel, hogy nincs megfelelő gyakorlótér,

amely az ejtőernyős szd.klgs.kik-nek<sup>32</sup> megfelelően egyrészt robbantások gyakorlására alkalmas lenne, másrészt nem nyújtja azt a változatosságot, amelyet az ilyen klgs.kik.igényel.

Az értekezlet egyértelmű határozata<sup>33</sup> az, hogy az ejtőernyős szd. Várpalotára helyeztessék és gazdaságat közigazgatásilag a Gyal.lövő iskola pság-nak rendeltessék alá. Itt megfelelő elhelyezés kibővítéséről gondoskodni kell.

[...]

Elhatározta az értekezlet, hogy a jegyzőkönyv alapján a H.M. 1.a.oszt. a 18.000/eln.1.a.-1938.sz.rendeletben szükséges módosítást elrendel a 10.oszt. a legs.behívását, illetve áthelyezését Várpalotára eszközli. [...]<sup>34</sup>

Az ejtőernyős század alárendeltségét, szervezetét és ellátását következőképp szabályozták:

„[...]Az ejtőernyős szd. /:eje.:/ keret kik. költségeit eddig a Leps.adta. Most, hogy a légi erők önállóak, gondoskodni kell a kik.költségek átállításáról. Ezzel kapcsolatban felmerülnek az eje.szd. eddig még megoldatlan szervezési és kik.kérdései.

Az értekezlet a következőket állapította meg:

1./ A végleges H.hadrendtervezetben 4 eje.szd. van beállítva. Ez Vkf.követelmény, tehát az eje.szd-ok szükségessége tekintetében vitának helye nincs.

A HM 40.400 eln. 1/a-1940, valamint a HM. 42.000/eln. 37-1942. ejtőernyős zászlóalj szervezési és állománytáblázatában 4 helyett csak 3 század került felállításra.

2./ Az 1940.IV.1-i tervben 1 eje.szd. van beállítva, 1939.X.1-én pedig a terv szerint az eje.szd.békekeretét kell felállítani. Ez is Vkf.követelmény volt, ezért a felállítását tervszerűen végre kell hajtani.

4./ Az eje.szd.földi alakulat a legfelsőbb vezetés kezében. Alárendelése eszerint a földi erők vonalán legyen, békében a III.hdt.pság.utján.

A magyar ejtőernyős fegyvernem alárendelése a szárazföldi haderőnek az angol-szász példához volt hasonló, míg a német

Fallschirmjägerok a légi fennhatósága alá tartoztak.

5./ Az eje.szd.felállításához és fenntartásához a költségeket a HM.III.csfk-ségnek vállalnia kell. Ez kb. 1.8 millió P-t tesz ki. Ebből laktanyát, hangárokat kell építeni. A döntés sürgős, hogy a szd. 1939.X.1-én felállítható legyen. A költségek biztosítását a Hfp. Ur vezetési értekezlet elé fogja vinni.

6./ Az eje.szd.elhelyezésére legcélszerűbb Tapolcát kijelölni, mert ott rep.alakulat, rep.tér van, a közelben pedig a III.hdt.gyakorló területe rendelkezésre áll. [...]<sup>35</sup>

„[...] [...]Az eje.szd.részére szükséges 200 ágyat és teljes ágyfelszerelést a 2/é.oszt. -, amennyiben szükséges egyenlőre egyéb csapatok rovására is -, biztosítson. [...]Addig, amíg az eje.szd.földi gépjárműi szükséglete a kellálladéknak megfelelően nem biztosítható, legalább 2 tjk-t a III.hdt.pság. az eje.szd-ot valamely közel fekvő és általa meghatározandó csapattesthez utalja.”<sup>36</sup>

Végül nem Várpalotán, sem Tapolcán, hanem Pápán kapott új állomáshelyet az ejtőernyős század. Sikeresen lezárták az állomáshely, valamint a gépek használatának problémáját is.

„1. A m.kir.honvéd ejtőernyős szd.f.évi okt. hó 1-ével Pápa-n megalakult.

A szd. alárendelése:

a./ Állományügyekben és gazd.köz.ig.szempontjából a 4./III. zlj-nak.

b./ Rep.szakügyekben a 3./II.KB.rep.osztálynak.

c./ Kiképzés, valamint a hdt.pk.területi hatásköréből folyó ügyekben a III.hdt.pság-nak.

2./ Elhelyezés:

a./ Személyzet: Pápa-n, a volt lov.lakt-ban.

b./ Repgépek: a Pápa-i reptéren /:egyenlőre sátorhangárban:/

[...]

e./ Az eje.szd.rep.részleg alárendelése: alkalmazás és ejtőernyős kik-nél való közreműködés szempontjából: az eje.szd.pk-nak, állományvezetés és gazd.köz.ig. tekintetében a Pápa-i reptér gonds-nak,

*minden más vonatkozásban pedig a 3./II.KB.rep.oszt-nak.*

*Elhelyezés: a Pápa-i reptéren.*

*4./ Az eje.sz.d.ugró kiképzéséhez a rep.részleghez a Szombathely-i reptér gondnokságtól a következő gépeket osztom be: a B-103, B-105 és B-115 jelz.Ca-101-es jelz., továbbá HA-SMA és HA-SME jelz. S-75 tip.repgépeket.*

*Fenti gépek közül a Ca-101-es gépek teljes felszereléssel f.bó 12-ig a Pápa-i reptér gondnokság állományilag is átadandók.*

*Az S-75-ös gépek, valamint tart. alkatrész készletük további intézkedésig a Szombathely-i reptér gonds. állományában maradnak és Szombathely-en, vagy Vát-on való tárolásáról a Szombathely-i reptér gonds. gondoskodik. A két S-75 gépet csak az eje.sz.d. használhatja, minden más célra szolgáló rep-re csak a le.pság. rendelheti ki.<sup>37</sup>*

Ezzel lerakták a magyar csapatnem alapját. Nagy lökést adott a még embrionális állapotban lévő fegyvernem kialakulásához vitéz Bertalan Árpád<sup>38</sup> vezénylese is. Személyében egy energikus parancsnokot nyertek az ejtőernyősök, aki a vezérkar ellenszenvét legyőzve igyekezett minél dinamikusabb fejlődést véghezvinni. Irányításával, 11 fővel megalakult a kísérleti keret 1938-ban. Szokolay Tamás<sup>39</sup>, a kísérleti keret tagjának visszaemlékezése szerint 1938 nyarán érkezett felívás a csapattestekhez, hogy jelentkezzenek a kísérleti keretbe. 1938. augusztus 16-án jelentkeztek Budapesten a Mária Terézia laktanyában. Itt találkoztak vitéz Bertalan Árpáddal, aki a kísérleti keret megbízott parancsnoka volt. Közölte a jelenlévőkkel, hogy repülő orvosi vizsgálaton kell átesniük, majd utána Szombathelyen ejtőernyős ugrást hajtanak végre. Ennek elvégzése után döntenek el, hogy ki kerülhet be a kísérleti keretbe. Összesen 10 hadnagy jelentkezett erre a szolgálatra, ám az orvosi, majd az azt követő pszichológiai vizsgálat után heten maradtak. A hét fő utazott le Szombathelyre az első ugrás elvégzésére.<sup>40</sup>

Ezzel kezdődött meg a magyar ejtőernyősök kiképzése. Miután a véglegessé vált kísérleti keret végrehajtotta ugrásait és az ejtőernyő hajtogatásban is tapasztalatot szerzett, készen állt a további újoncok fogadására és kiképzésére.<sup>41</sup> Az első lépések megtörténtek. Megkezdtek a kiképzés és az ernyőhajtogatás, az ugrások fizikai hatásának elemzését, a megfelelő egyenruha és lábbeli vizsgálatát.

A Honvéd Altiszti Folyóirat és Magyar Katonai Szemle lapjain több szerző is megfogalmazta elképzeléseit azzal kapcsolatban, hogy milyen típusú és képességű újoncokat képzel el az ejtőernyős csapat keretén belül.<sup>42</sup> Elsődleges szempontot képviselt, hogy valamilyen módszerrel kiszűrjék a jelentkezők közül az arra alkalmatlanokat. Ehhez ki kellett dolgozni a szelektálás feltételeit is, ami megkönnyíthette, hogy csak a megfelelő emberanyag maradjon az első válogatás után. Ilyen módszer volt többek között, hogy az újoncoknak bemutatót tartottak.<sup>43</sup> A közlegények mellett a tisztikar bővítésénél is hasonló szűrési szempontokat alkalmaztak.<sup>44</sup>

### *Hadrafoghatóság 1939-ben, a világháború előtti alkalmazási lehetőségek*

1939-re a Magyar Királyi Honvédségnek is a rendelkezésre állt egy kisebb, több ejtőernyős ugrásban részt vett ejtőernyős egység.<sup>45</sup> Gondot csak az ejtőernyőhiány jelenthetett.<sup>46</sup>

A magyar ejtőernyősök első, tervezett bevetésére 1938-ban, a Csehszlovákiával szemben kialakult feszültség miatt került volna sor. Hogy az ejtőernyősök kiképzését meggyorsítsák, érettségizett, ún. karpaszományos katonák jelentkezését fogadták el.<sup>47</sup> A kiképzés egyes források szerint két helyen történt, Pápán, illetve Szombathelyen.<sup>48</sup> Az 1938. kiképzési év VII. 1. – IX. 30. közötti időszakára tett kiképzési javaslatban konkrétumokról is szó esik.<sup>49</sup> Ezeket az „ad hoc” jellegű gyorskiképzéseket azonban hamarosan

san megszüntették és csak Szombathelyen<sup>50</sup> folyt tovább 1938 ősztől a kísérleti kerettel az ejtőernyős kiképzés.

Az újabb alkalom 1939-ben következett, amikor Németország megszállta a maradék Csehszlovákiát.<sup>51</sup> A vezérkar tervbe vette egy kisszámú ejtőernyős csoport bevetését Kárpátalján. Ebből végül nem lett semmi: az ejtőernyősök készültségét visszavonták.<sup>52</sup>

### Összegzés

Máig vitatott, hogy a szovjet katonai ejtőernyőzés mennyiben befolyásolhatta a németeket, illetve mennyire lehettek tisztában a szovjet fejlesztésekkel. A kép mindenesetre árnyaltabb, minthogy a szovjet katonai ejtőernyőzés mintáinak lemásolásáról, vagy teljesen önálló, saját utas fejlesztésről beszélhessünk. Nehéz megállapítani azt is, hogy a 30-as években milyen fokú lehetett a kommunikáció a német és magyar fél katonai attaséi, magasabb parancsnokai (csapattisztjei), vagy szakírói között. A magyar és német ejtőernyős kísérleti keretnek saját tapasztalatai alapján kellett kidolgozni az ejtőernyős kiképzést; emellett komoly viták folytak a hadvezetésben a fegyvernem létjogosultságával kapcsolatban. A magyar fegyvernem fejlesztése során szintén rendelkezettek némi információval a szovjet és német fejlesztésekről, ám közép-európai kisállamként minimális lehetett az információkhoz való hozzáférhetőség. Elmondható, tehát hogy a magyar honvéd ejtőernyőzés saját fejlődési vonalon haladt.

Az európai példák hatását is mutatja a „gránátos egységek” repülőgépes deszantolásának megjelenése<sup>53</sup> a kiképzési tervezetekben, ezt azonban a második világháború kitörésére elvetették és helyette „konvencionális” szerepkörben kívánták alkalmazni az ejtőernyős erőket. A háború folyamán szűkebb keretek között kerülhetett sor információ cserére<sup>54</sup> és gyakorlati tapasztalatok

szerezésére is a német féllel. Mindkét ország saját fejlesztésű és gyártású ernyőtípust használt: a német Fallschirmjägerok az RZ ejtőernyős családokat, a magyar honvéd ejtőernyősök a Hehs-féle ernyőket, melyek feladatukat kiválóan ellátták. A magyar katonai ejtőernyőzés mostohagyermekként való kezelését is jól szemlélteti a forrásokban felmerülő állomáshelyek – Tapolca, Várpalota, Szombathely, végül Pápa – javaslatának nagy száma is. Szombathely (1938–1939 között) után az alakulat végleges elhelyezése Pápán történt meg. A hosszú huzavona után végül sikerült állandó állomáshellyel megalapítani a magyar csapatnémet, melynek katonái a kezdeti nehézségek után, folyamatosan bővítették és javították kiképzésük rendszerét és a rendelkezésre álló szűkös keretből igyekeztek a maximumot kihozni. A fejlesztés a háború kitöréséig haladt tovább: a második világháború pedig igazolta az elmélet életrevalóságát.

### JEGYZETEK

<sup>1</sup> A szovjet fél fejlesztéseiről a németek is csak a háború után szereztek tudomást (lásd 5. sz. lábjegyzetet), így a magyar katonai vezetés (valamint a szakírók) csak a nemzetközi katonai szaksajtóban említett hadgyakorlatok révén alkothattak képet a szovjet légideszantok erejéről és képességeiről. Alkalmazás-elméletről nem tudtak információt szerezni.

<sup>2</sup> Fallschirmjäger = ejtőernyős vadász. Kezdetben „ejtőernyős gyalogságnak” – Fallschirm-Infanterie nevezték az ejtőernyősöket, majd 1938-39-re szilárdult meg a Fallschirmjäger (egyes helyeken „Fallschirm-Jäger-ként” használták) elnevezés.

<sup>3</sup> A Szovjetunióban már 1933. augusztus 18-án, a légiflotta egyesített ünnepségén 62 ejtőernyős hajtott végre kötelékugrást. L. MINOV: *Der Fallschirm*. 1935. Deutscher Staatsverlag Engels. 28.; A szovjet légierők bemutatóján, 1933. augusztus 18-án, 3 gépből 80 fő ugrott egyszerre. A német *Luftwehr* folyóirat 1939. évi januári és márciusi számai alapján készített cikket Vadas Mihály őrmester: „A légi gyalogságról” címmel.

*Honvéd Altiszti Folyóirat*, 1939/9., 16.; 1935 szeptemberében, a kijevi hadgyakorlaton már külföldi (csehszlovák és francia) katonai vezetők előtt mutatták be a katonai ejtőernyőzés gyakorlati megvalósíthatóságát, 1200 fős ejtőernyős ugrásával és 5700 főnyi katoná deszantolásával. Major E. Schüttel: Fallschirmtruppe und Luftinfanterie. Berlin, 1938, E. G. Mittler & Sohn.. 41.

<sup>4</sup> Von Köstring ezredes, a moszkvai német katonai attasé jelentéseit 1932-től küldte. Ezek a német felső katonai vezetésre lehettek nagy hatással – főleg Göring hasznosíthatta ezeket az információkat. GOLLA, KARL-HEINZ: *Die deutsche Fallschirmtruppe 1936–1941*. Hamburg–Berlin–Bonn, 2006, Verlag E. S. Mittler & Sohn. (a továbbiakban: Golla ) 19.; Több német hadtörténeti szerző – Werner Haupt, Volkmar Kühn, Franz Kurowski – véleménye szerint a német katonai vezetők az 1935-ös kijevi hadgyakorlat hatására kezdték meg a fejlesztést.

<sup>5</sup> Kurt Student visszaemlékezésében arról írt, hogy nem volt lehetőségük a szovjet ejtőernyős- és légideszant csapatok közelebbi tanulmányozására, és hiányoztak a lehetőségek is a szovjetek szigorú titoktartása miatt. Csak nagy vonalakban tudták, hogy ezen az új jellegű területen a szovjetek messze előrehaladtak. Student csak a háború után ismerte meg a részleteket. Mindazonáltal arra a következtetésre jutottak, hogy egy taktikai, akár még hadművelési légideszant hadművelet megvalósíthatósága mindenféleképpen elérhető közelségben lehetett. Nekik már csak az volt a feladatuk, hogy ezt a valóságba átültessék. Miután ez a legmesszebbmenőkig megvalósult, számukra már nem volt semmi alapja az orosz minta tanulmányozásának. KURT STUDENT: *Die Aufstellung der deutsche Fallschirmtruppen. Hatten wir das russische Vorbild vor Augen? Der deutsche Fallschirmjäger*. Mitteilungsblatt des Bundes ehemaliger deutscher Fallschirmjäger–Fallschirmjäger–Hilfswerk–e. V. Düsseldorf. April 1952. 2.

<sup>6</sup> Németország és Szovjetunió a katonai ejtőernyőzés fejlesztésében egymástól teljesen eltérő koncepciót követett. A Luftwaffe kezdetben kis létszámú, szabotázsbevetésekre specializálódott egységek alkalmazását képzelte el, később Kurt Student vezetésével olyan fegyvernem létrehozása volt a cél, amely önálló szerepkörben tevékenykedve, a légierő hathatós támogatásával, képes legyen

célját végrehajtani, akár a szárazföldi haderő támogatása nélkül is. Hozzá kell tenni azonban azt is, hogy ezek az elképzelések nem formálódtak a szovjethez hasonló szabályzatokká. TURCSÁNY KÁROLY–HEGEDÚS ERNŐ: *Légideszant*. I. kötet. H. n., é. n., Püedlo Kiadó. (A továbbiakban: Turcsány–Hegedús) 50. A szovjet légideszant műveletek a Tuhacsevszkij marsall által kidolgozott „mély hadművelet elmélete” alapján a légideszant csapatok tömeges bevetésével képesek a támadás fő irányában, mélyen az ellenség hátában, az ellenséges tartalékokat pusztítani, elővonásukat megakadályozni, így segíthették az áttörő erők előrenyomulását. Alkalmazásukat a tömeghadsegreg szintjén képzelte el, sokkal magasabb szinten, mint a német fél. Turcsány–Hegedús, 119–121.

<sup>7</sup> Luftwaffe = német légierő.

<sup>8</sup> A Luftwaffe főparancsnoksága (Oberkommando der Luftwaffe) 1935. november közepén bocsátotta ki a „Göring tábornok” ezred (Regiment „General Göring”) áttagozásáról szóló parancsát. Ennek megfelelően 1935. november 18-án „Göring tábornok” ezred első zászlóalját átszervezték Fallschirmjäger zászlóaljjá, kizárólag önként jelentkező katonákból. Mivel az ezred tagjai közül nagyon kevesen láttak egyáltalán ejtőernyős ugrást, a döntésüket elősegítő, bemutatót tartottak a katonáknak. Jüteborg repülőterén egy ott szolgáló őrzető, aki egy alkalommal már ugrott, hajtott végre ejtőernyős ugrást, azonban olyan szerencsétlenül ért földet, hogy mentőautóval kellett szállítani. Ennek ellenére az ezredből olyan sokan jelentkeztek, hogy az újonnan felállítandó alakulat nem szenvedett hiányt az újoncokban. Golla, 21.

Érdekes, hogy KUROWSKI a *Deutsche Fallschirm-Jäger im Zweiten Weltkrieg* című munkájában (Wien, 2000, Tosa Verlag. 13.) Jüteborgot ad meg, ugyanakkor másik művében (Von der Polizeigruppe z. b. V. „Wecke” zum Fallschirmpanzerkorps „Hermann Göring”. Osnabrück, 1994, Biblio Verlag.) egyszerre említi a két helyet (Jüteborg, 3., Döberitz, 17.). Szintén Jüteborgot említ Golla, 21., ugyanakkor Volkmar, Kühn: *Deutsche Fallschirmjäger im Zweiten Weltkrieg 1939–1945*. Stuttgart, 1999, Motorbuch Verlag. 11.; Werner, Haupt: *Fallschirmjäger 1939–1945*. Wolfersheim-Berstadt, 2000, Podzun-Pallas Verlag GmbH. 9. pedig Döberitzet fogadja el.

<sup>9</sup> 1938 augusztusában az ejtőernyős kísérleti keret tagjainak Szombathelyen kiképző parancsnoka Czékus Ferenc százados, a 2/1 éjjeli bombázó század parancsnoka volt. Azért esett rá a választás, mert egyszer már mentőernyővel sikeresen kiugrott az égő gépből, ezáltal a keret tagjaihoz képest rendelkezett némi tapasztalattal. Megosztotta élményét az automatikus nyitású mentőernyővel kapcsolatban, ám ez kevés érdemi információval szolgált a leendő ejtőernyősök számára. SZOKOLAY TAMÁS: A magyar ejtőernyősök lovagkora 1938–1941. *Kanadai Magyar Szárnyak*, 1985. (a továbbiakban: Szokolay, 1985) 41.

<sup>10</sup> Néhány példa: VITÉZ SZENTNÉMEDY FERENC: Ejtőernyős csapatok kiképzése és alkalmazása angol, francia és lengyel megvilágításban. *Magyar Katonai Szemle*, 1939. 9. sz., Jónás Endre: A légi úton szállított csapatok német és orosz szemmel. *Magyar Katonai Szemle*, 1940. 8. sz.

<sup>11</sup> Lásd 2. sz. lábjegyzet.

<sup>12</sup> A korabeli terminológiában légigyalogságnak vagy repülőgyalogságnak nevezték, illetve légiúton szállított egységeknek hívták az ejtőernyős és a légideszant alakulatokat is. Eleinte nem választották szét feladatköreiket. BÁNHIDI MIHÁLY: A légigyalogságról. *Honvéd Altiszti Folyóirat*, 1938. 8. sz., Rostás József törzsőrmester: Függőleges átkarolás. *Honvéd Altiszti Folyóirat*, 1937. 5. sz. (a továbbiakban: Rostás, 1937) 46.

Szentnémedy Ferenc 1938-as cikkében már konkrétan írta le a légi gyalogság definícióját. „[...] Szerintünk a „légi gyalogos”, vagy „ejtőernyősölvész” elnevezés magyar vonatkozásban igen megfelelne. Az emberek önként jelentkezés alapján a gyalogságtól kellene kiválasztani, mert ennek harceljárását kell nekik legjobban ismerni. A szervezés szerint különleges „gyalogsági egységeket” képviselnének ... A légi erőhöz való szervezést azért mellőzzük, hogy a csupán szállítást képviselő repülőkkiképzés nem lengjen túl a sokkal fontosabb gyalogsági rohamkiképzéssel szemben. [...]” VITÉZ SZENTNÉMEDY FERENC: Az ejtőernyős légi gyalogság értékelése. *Magyar Katonai Szemle*, 1938. 3. sz. 143.

<sup>13</sup> Az olaszok, Európában egyedülálló módon, 1927. 11. 06-án (!), hajtottak végre 11 katonai ejtőernyőssel kötelékugrást. Ezzel messze megelőzték a többi államot. A második világháború kitörésére már ezred erejű ejtőernyős köteléket hoztak létre. Idézi Golla, 17. 5. lábjegyzet. Azonban a

teljes ezred bevetésére nem került sor a háború során, továbbá az olaszok a némethez, vagy szovjethez hasonló alkalmazás-elmélete sem ismert.

<sup>14</sup> VITÉZ SZENTNÉMEDY FERENC: Lehet-e már „merőleges” hadászati átkarolásról beszélni? *Magyar Katonai Szemle*, 1930. 7–8. füzet, valamint U.ő.: A repülőerők harceljárása és működésük befolyása a harcászatra és hadászatra. *Magyar Katonai Közlöny*, 1930. 11., 12. sz. Szentnémedy merőleges átkarolásról szóló munkájában – ami hozzászólás volt F. W. BORGMANN: *Vertikale strategische Umfassung* című cikkéhez – elvetette a hadászati átkarolás lehetőségét a korabeli szállítórepülő kapacitás korlátainak felismerésével, azonban a kisebb léptékű légi áthelyezés lehetőségét megvalósíthatónak tartotta. Ibrányi Mihály részben osztotta Szentnémedy véleményét a teherszállítással kapcsolatban: a repülőgépeket korlátozott szállítókapasitásuk miatt csak harcászati szinten használható eszköznek tekintette. Azonban meglátása szerint a légi erők által átszállított gyalogság harcászati sikere kibővíthető hadászattivá, ha reagálásra készen áll a földi haderő, mely gyorsan mozogva a támadás helyszínére siet és elmélyíti a sikert. VAJAI ÉS IBRÁNYI IBRÁNYI MIHÁLY: A légi erők, mint a meglepetés eszköze és együttműködése a földi erőkkel. *Magyar Katonai Szemle* 1931. 8. sz. (a továbbiakban: Ibrányi) 54–63.

<sup>15</sup> A merőleges vagy függőleges átkarolás lényegét röviden így lehet összefoglalni: „[...] a repülőgépből kiszálló gyalogság hátszágai- és arcvonal mögötti támadása [...]” – a hadviselés háromdimenziósá válik azáltal, hogy a repülőgépek segítségével, légi úton hajtják végre az átkarolást. Rostás-1937, 45.

<sup>16</sup> VITÉZ SZENTNÉMEDY FERENC: A korszerű hadászat problémái különös tekintettel a légi erők működésére. *Magyar Katonai Szemle* 1932. 2. sz. (a továbbiakban évszámmal és számmal: Szentnémedy-1932/2). 90.

<sup>17</sup> 1931. szeptember 11-én egy D. B. 70 típusú szállítórepülőgépről szállt fel Ginesnet századossal és egy különleges robbantó különítménnyel. Célpontjuk Givry zsilipeinek, Attigny vasútállomásának és az ellenséges hadsereg üzemanyag telephelyének megsemmisítése volt. A feladatot sikeresen végrehajtották. Szentnémedy-1932/2, 91.

<sup>18</sup> Ibrányi, 54-63., RÉCZEY FERENC: A légi erők befolyása a hadászatra. *Magyar Katonai*

*Szemle* 1932. 3. sz. (a továbbiakban: Réczey), vitéz VÖRÖS GÉZA: A légi erők befolyása a hadászatra. *Magyar Katonai Szemle* 1932. 4. sz., SZÁLASY FERENC: A légi erők befolyása a hadászatra. *Magyar Katonai Szemle* 1932. 5. sz., Orosz BÉLA: A légi erők befolyása a hadászatra. *Magyar Katonai Szemle* 1932. 6. sz. (A továbbiakban: Orosz.)

<sup>19</sup> Réczey, 118.

<sup>20</sup> Kis létszámú erők bevetése lehetséges a kor adott technikai színvonalán, így érhető el harcászati siker. A légi szállítás ilyen irányú alkalmazása fogja meghatározni a kialakuló doktrínákat. Orosz, 96–97.

<sup>21</sup> SAMU JÁNOS: Független átkarolás ejtőernyővel. *Honvéd Altszti Folyóirat*, 1937. 6. sz. 45.

<sup>22</sup> VITÉZ SZENTNÉMEDY FERENC: A légierők befolyása a hadászatra. *Magyar Katonai Szemle*, 1932. 10. sz. 96–119.

<sup>23</sup> A radar kifejlesztése 1931–32-ben még nem járt olyan szinten, mint az 1940-es angliai csata idején.

<sup>24</sup> A meglepetés erejét jól példázza a német Fallschirmjägerok bevetése Hollandiában 1940-ben. Bár az ország elhárítása németek norvégiai hadjárata alapján felkészült a légideszant támadásokra, a sikeres megtévesztő akciók (ejtőernyős bábuk ledobása) megakadályozták az erők gyors összevonását és hatékony ellencsapások indítását.

<sup>25</sup> Szentnémedy-1932/10, 113., 115.

<sup>26</sup> „[...] 12. Az egyes egységek részletszervezésére adatokat kérünk, és pedig

a./ a hegyi utász alakulatokra,  
b./ páncélos seregtettek utász alakulataira,  
c./ gyors seregtettek utász alakulataira

/:gk.,kp.,pc.jmű./;

d./ ejtőernyős utász alakulatokra,

e./ vh./:kód:/alakulatokra,

f./speciális mű.alakulatokra, mint pl.mozgó műhelyszakaszok, villamos alakulatok

[...]

14. Az ejtőernyős utász alakulatoknál milyen mű.anyag volt? Mi az ejtőernyős katona mű.felszerelése?

17. Az ejtőernyős alakulatok szervezetéről, alkalmazási elveiről és a velük szerzett tapasztalatokról tájékoztatást kérünk. [...]

Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténelmi Levéltár (a továbbiakban: HL) 2502/eln. 1. vkf. oszt. 1940.

<sup>27</sup> „[...] Amíg az ejtőernyős csapatok majd nem mindig ejtőernyővel való ugrással jutnak le a harcfeleladatok végrehajtására kiszemelt területre, addig a légiúton szállított alakulatok – kivételes alkalmakat kivéve – csaknem minden esetben szállítógépen érnek földet a meglepetésszerű le szállásra alkalmas, vagy ejtőernyősök által már birtokba vett és biztosított repülőtereken, ahonnan gyors kirakodás végrehajtása után kezdik meg harcfeleadataik megoldását. [...]” POKORNY LÁSZLÓ: Légiúton szállított egységek szervezése. *Magyar Katonai Szemle*, 1943. 6. sz. (a továbbiakban Pokorny 1943) 578.

<sup>28</sup> „[...] A légiúton szállítandó egységek szervezési, kiképzési és felszerelési kérdésével kapcsolatosan szükséges még rámutatnom arra, hogy a kérdés megvilágításánál mindaddig csak az elfogadhatóság határán mozgó ésszerű következtetésekkel kell beérnünk, amíg erre vonatkozólag haditapasztalatok alapján fémjelzett, vagy békegyakorlatok útján beigazolnak vehető és kiértékelésre érett, vagyis a gyakorlati életben megvalósításra alkalmas adatokkal nem rendelkezünk. Amennyiben tehát részletekre vonatkozólag nem találunk várakozásunknak megfelelő, minden vonatkozásban kielégítő magyarázatot, akkor ezt annak kell betudnunk, hogy a fejtegetések haditapasztalatok hiányában, részben békegyakorlati tapasztalatokon, részben pedig már eddig is nyilvánosságra hozott, azonban kiértékelésre még meg nem érett hírközléseken alapulnak, mert a légiúton bevetett csapatok sikeres alkalmazásának egyik feltétele: a meglepetés, ez pedig a teljes titoktartásnak függvénye. [...]” Pokorny 1943. 579.

<sup>29</sup> Az 1939. szeptember 15-én tartott értekezlet fő célkitűzése – az ejtőernyős század megalakítása – volt október 1-vel. Az ügyirat a sikeres megalakulási határozatról számol be. HL HM 1939. III. Csfég 49.538. alap- és iktatási szám.

<sup>30</sup> HL 2170/eln. 1. vkf. oszt. 1938.

<sup>31</sup> „[...] Az 1938/39. évi szervezési változásokra vonatkozó részletintézkedéseim a következők:

[...]

h/ Az új 7. /:eddig 5./: gy.ezred kötelékében egy ejtőernyős század kerül felállításra ... A század egyenlőre az 1938/39.évben szakaszonként csak 2 gsz., 2 robb.és 1 hir.rajjal alakul meg. A század állomáshelye Szombathely.

Kiegészítés: Az összes állományszükséglet rátermettség és elsősorban önkéntes jelentkezés



alapján a honvédség összállományából való kiválasztás utján nyer fedezetet. [...]” HL HM 1938 eln. 1/a 18.000. alap- és iktatási szám.

<sup>32</sup> A HM 18.000. 1/a-1938. rendelethez kapcsolódó hadrendi táblázatában az ejtőernyős század szakaszai (3 szakasz) egyenként 3 robbantó és gyújtó rajjal rendelkeztek, melyek kiképzési feladatkörükből adódóan alkalmasak lehettek szabotázs műveletek végrehajtására. A későbbi hadrendekből már hiányoznak az ilyen speciálisan kiképzett rajok, lásd HM 40.400 eln. 1/a-1940 ejtőernyős zászlóalj, vagy HM. 41.000/el. 1/a-1941. ejtőernyős század szervezési- és állomány-táblázatát.

<sup>33</sup> Fölé gépelve: /:az 1.a.oszt.kivételével:/

<sup>34</sup> HL 3277/el. 1. vkf. oszt. 1938 .

<sup>35</sup> HL 4415/el. 1. vkf. oszt. 1939.

<sup>36</sup> HL HM 1939. III. Csf. 47726. alap- és iktatási szám.

<sup>37</sup> 71.022/el. le. I. – 1939. sz.

B/230 1429-1451, 277/1443/88. 4889. sz. dia.

<sup>38</sup> Vitéz Bertalan Árpád: 1898-ban született Pozsonyban. A budapesti hadapródiskola elvégzése után 1916-ban zászlósi rangban saját kérésére a császári és királyi 3. bosnyák vadászzászlóaljhoz osztották be, melynek kötelékében 25 hónapot töltött az első vonalban. Részt vett a 9., 10., 11. és 12-ik Isonzó-csatában, a Piave és Brenta közötti nehéz harcokban, a gyászos emlékü piavei csatában, összesen több mint 20 vállalkozásban és 150 járőrszolgálatban. A háború utolsó négy hónapjában Albánia hegyei között harcolt. Az összeomlás után Berattól 40 napi visszavonulás után érte el Cattarót, és ezzel be is fejezte a háborút. 1922-ben avatták vitézzé. 1930-ban a győri 4. gyalogezrednél szolgált. VITÉZ GOMBOS ZOLTÁN: *Vitézek a világháborúban*. Győr, 1930, Vitéz Szabó és Uzsaly Könyvnyomda Vállalata. 37–41.

<sup>39</sup> Szokolay Tamás: 1914. július 15-én született Nyíregyházán. 1933-ban a Budapesti Református Gimnáziumban érettségit tett. Érettségi után a Ludovika Akadémiára nyert felvételt. 1937. augusztus 20-án avatták fel hadnagyi ranggal. Ezután csapatszolgálatra osztották be. 1937. aug. 20. – 1938. szept. 10. között a kiskunhalasi 4. kerékpáros zászlóaljnál szakaszparancsnokként, majd 1938. szept. 10. – 1941. nov. 10. között a pápai ejtőernyős századnál teljesített szolgálatot, szintén szakaszparancsnoki rangban. 1941. nov. 1-től a háború végéig 3. honv. fogatolt vonatosz-

tálynál, Keszthelyen szolgált. Főhadnaggyá 1940. szeptember 1-én, századossá 1943. május 1-én nevezték ki. Hadművelési területen kétszer szolgált: 1942. IV. 16 – 1943. V. 24., valamint 1944. IX. 8 – 1945. IV. 16. között. Hadtörténelmi Levéltár, Központi Irattár 319/2411. okmánygyűjtő.

<sup>40</sup> A hétfős kísérleti keret tagjai:

Vitéz Bertalan Árpád

Hadnagyok:

Vértes Béla

Mátray Károly

Lédeczy László

Pataky Géza

Majthényi Imre

Kiss Zoltán

Szokolay Tamás.

Szokolay-1985. 39.

Ezt megelőzően azonban 1937-ben már hajtottak végre katonai jellegű ejtőernyős ugrást. 1937. június 20-án, a budaörsi repülőtér megnyitására 30 önként jelentkező repülőtestet hajtott végre ejtőernyős ugrást három Junkers Ju-52 típusú repülőgépből. SIMON LÁSZLÓ: A magyar katonai ejtőernyőzés rövid története. *Magyar Szárnyak*, 1996. 262.; GIBÁS ANDOR: Szemelvények a magyar ejtőernyőzés történetéből (1945-ig). *A Repüléstörténeti Társaság évkönyve*, 2001, 7. (Az ugrás konkrét időpontjának megadása nélkül. A továbbiakban: Gibás.).

<sup>41</sup> Szokolay Tamás a véglegessé váló ejtőernyős keretnévsorában a következő személyeket adta meg:

Az ejtőernyős kiképző keret egy évvel a felállítás után 1938–1939.

Vitéz Bertalan Árpád százados

Balogh Miklós ht. szkv.

Ferencz Gyula ht. szkv.

Szalay János ht. őrm.

Vitéz Makray Ferenc hdgy.

Majthényi Imre hdgy.

Kiss Zoltán hdgy.

Szokolay Tamás hdgy.

Kemenes Sándor ht. őrm.

Elek Sándor ht. szkv.

Váradai János ht. szkv.

Czakó János tsz. szkv.

Csordás Károly tsz. szkv.

Antal Sándor tsz. szkv.

Tassonyi Edömér fhdgy.

Pataky Géza fhdgy.

Szurgyi Mihály tsz. szkv.

Logodi Gyula tsz. szkv.  
 Szabadvári Antal tsz. szkv.  
 Derschner Henrik tsz. szkv.  
 Szabó Márton tsz.  
 Nagy Károly tiz.  
 Gondor Benda József tiz.  
 Kámi Dezső őrv.  
 Kristóf János tiz.  
 Gosztola József tiz.  
 Pados Pál tsz. szkv.

HL Tanulmánygyűjtemény 2880. sz. Szokolay Tamás visszaemlékezéshez csatolt fényképen szereplő nevek.

<sup>42</sup> „Az ejtőernyős csapatnak továbbá sok tiszt-helyettes képző iskolát végzett szakaszvezető és őrmester kell. Lehetőleg 30 éven aluli, kisportolt, nehéz fegyver és műszaki kiképzésű csapattiszt helyetteseket vár az ejtőernyős csapat.” SZALAY JÁNOS őrmester: Jelentkezés ejtőernyős szolgálatra. *Honvéd Altszti Folyóirat* 1941. 7. sz., 20.; „A zászlóaljak élén 28–35 éves századosok, míg a századok és szakaszok élén 28 éven aluli tisztek, illetve tiszthelyettesek lennének a legalkalmasabbak a vezetésre.” POKORNY LÁSZLÓ: Légiúton szállított egységek szervezése. *Magyar Katonai Szemle*, 1943. 6. szám, 582.; „Ejtőernyősökhöz csak önkéntes jelentkezés alapján lehetett bekerülni. Az elsőéves sorkatonák csak az alaki újonckiképzés után vonultak be az ejtőernyős zászlóaljhoz és itt ejtőernyős újoncként kapták további kiképzésüket.” SÁGI LÁSZLÓ: Emlékek az ejtőernyős repülő szállítórepülő életéből. *Kanadai Magyar Szárnyak*, 1982. 92.

<sup>43</sup> „[...] Október 4-én már be is vonultak a júliusban kibocsátott felszólításra jelentkező katonák. Ezeket már nem mi válogattuk ki, mindenki jöhetett, aki orvosilag megfelelt. Ez különösen az október (1939) elején beérkezett újoncok részére volt fontos, akiket Bertalan alaposan megrostált, mivel meglehetősen gyenge összetételű sorványt alkottak. Látszott, hogy a csapattestek a selejtes emberanyagtól szabadultak meg. Mintegy 400 fő vonult be október 4-én, mindjárt láttuk, hogy a fele sem fog beválni. Bertalan igen egyszerű módját választotta az első selejtezésnek: az első napon Makray Ferencet és engem felküldött egy Ca.101-el, hogy mutassunk be egy ugrást az újoncoknak. Ő is tudott a szombathelyi repülőnapon történt próbababa lezuhanásáról, és most megismételtette velünk ezt a figurát. A baba ismét bekötött

szájú ernyővel ugrott és le is zuhant. A besorozás megtörténte után felvetődött az a kérdés, hogy nem volt-e túl drasztikus a bemutatón egy »lezuhanást« produkálni? Bertalan röviden és egyszerűen megindokolta intézkedését: az ejtőernyősnek nemcsak bátornak, de eszesnek és figyelmesnek is kell lennie. Aki figyelt, az észrevehette, hogy a zuhanó ernyő végén az alak nem mozdul. Ezzel a módszerrel gyorsan és eredményesen kiszűrtük a gyávákat, a figyelmetleneket és az ostobákat is. [...]” SZOKOLAY TAMÁS: A magyar ejtőernyősök lovagkora 1938–1941. *Kanadai Magyar Szárnyak*, 1986. 86.

<sup>44</sup> „Gondoskodni kellett a tisztikar kibővítéséről is. Már hónapokkal előbb (1940. évben, konkrétan időpont megemlézése nélkül – szerző megjegyzése) kiment a felszólítás az önkéntes jelentkezésre és a hónap közepén 19 tiszt érkezett meg. Én vittem fel őket három csoportban Budapestre a Repülő Orvosi Vizsgáló Intézetbe (ROVKI). Egy Caproni 101-es géppel repültünk a vizsgálatra, egybekötve az utat szoktató repüléssel.” SZOKOLAY TAMÁS: A magyar ejtőernyősök lovagkora 1938–1941. *Kanadai Magyar Szárnyak*, 1987. 48.

<sup>45</sup> „Ejtőernyős szd.harcértéke.  
 6 fő tiszt  
 41 fő legénység  
 1 drb.átalakított S-75.repülőgép  
 1 drb. n.puska  
 1 drb. gsz.  
 40 drb. puska  
 6 drb. géppisztoly  
 28 drb. pisztoly  
 58.900 drb. 31 M.éles lőszer  
 563 drb. 9 mm-es pi.lőszer  
 30 kg robbanó anyag  
 1 drb.táb.izzógyújtó készülék  
 3 dob.robbantó zsinór  
 322 drb.31 M.kézigránát  
 1440 drb. 36 M.kézigránát  
 2 drb. anyagledobózsák  
 1 drb. gsz.ledobózsák  
 1 drb. gp.ledobózsák  
 33 drb. ejtőernyő, ebből 11 drb.javításban van, melyek elkészülte e hét végére várható. Géppisztoly lőszer nincs. A legénység az ejtőernyőugrásban teljesen ki van képezve. Jelen pillanatban a javításban lévő ejtőernyők miatt egyszerre csak 22 fő ugorhat. (Kiemelés tőlem.)

Az ejtőernyős század harcértékének növelése nem áll a LE.pszág. módjában.” HL 4415/eln. 1. vkf. oszt. 1939.

Az 1939/40. évi szervezési intézkedésekhez csatolt 11./a számú melléklet alapján az ejtőernyős század papírforma szerint 199 fővel rendelkezett. HM 39.000/ eln. 1/a – 1939.

<sup>46</sup> „[...] Tudomásul szolgál, hogy esetleg 1940. IV. 1-re a szd. esetleg anyaghiány /:ejtőernyők:/ valamint kiképzettség tekintetében csak szükségszerűen, egy részével lesz menetkész, de ez a helyzet fokozatosan javul. [...]” HL 4415/eln. 1. vkf. oszt. 1939.

<sup>47</sup> HUSZÁR JÁNOS: *Honvéd ejtőernyősök Pápán. 1939–1945.* Pápa, 1993, Jókai Kör Kiadványa. (továbbiakban: Huszár) 11.

<sup>48</sup> „Eje. kiképzést eddig az országban két helyen végeztek. Az egyiket Pápán, s ezt követően a másikat Szombathelyen. A feszült felvidéki helyzetre tekintettel állították fel ezt a két tanfolyamot a későbbi alkalmazás reményében. Önként jelentkezett karp.-ok voltak az ugrók. Pár hetes, nagyon hiányos kiképzést kaptak. Első és legnagyobb hiba mindkét helyen az volt, hogy nem állt rendelkezésre szakképzett oktató. Úgy Telbisz Imre fhdgy. Szombathelyen, mind Mészöly fhdgy. Pápán mindent megtettek, hogy sz igen sűrűn előforduló baleseteket elkerüljék. Sajnos, ez nem sikerült! Alig jutottak túl a kezdeteken, mikor az igen gyakori balesetek miatt mindkét tanfolyamot beszüntették.” Huszár 11.

<sup>49</sup> „[...] A tanf. 92 karp.-a Julius 11 – augusztus 13 közt, kéthetenként ismétlődő 30-30 főnyi csoportokban a katonai repülőtereken „szoktató repülésben” kell, hogy résztvegyen, majd Julius 13 – szeptember 24 közt ugyancsak 30 – 30 főnyi csoportokban, háromhetes turnusban, katonai rep.téren, ejtőernyőugrásban való kiképzésben részesítendő.

A szoktató repülés külön költség nélkül akkép lenne megoldható, hogy a turnus 30 karp.-át a Lüh. által megadandó rep.terekre elosztva vezényeljük /:3-5 egy helye:/, ott az egyébként folyó repülésnél mint utas /:megfi:/ alkalmilag repülnek. Az ejtőernyőugrásban való kiképzés külön repüléseket igényel, így ennek költségei külön beállítandók volnának. [...]” HL 82.457. eln. 5. vkf. 1938.

<sup>50</sup> A Csehszlovákiával kialakult feszültség miatt nem tudtak ugrókiképzést folytatni az ejtőernyős kísérleti szakasznál. Szeptember 23-án

repülési tilalmat rendeltek el, október 7-én pedig a repülőalakulatok áttelepültek a tábori repülőterekre. Huszár, 15.

<sup>51</sup> 1939. március 15-én.

<sup>52</sup> Huszár, 21.; Gibás, 8.

<sup>53</sup> HL 2303/eln. 1. vkf. oszt. 1937. Gránátos csapatok kiképzési irányelvei.

<sup>54</sup> 1941 novemberében Németországba utazott egy bizottság a német ejtőernyős fegyvernem tanulmányozására, melynek tagjai voltak: vitéz Szügyi Zoltán alezredes és Tassonyi Edömér főhadnagy. HL HM 140.586/eln. 2/r. - 1941. és 140.587/eln. 2/r. – 1941.

1942 őszén újabb ejtőernyős tisztek utaztak ki Németországba (Petneházy Imre őrnagy, Molnár Lajos és Ugron István századosok, Ajtay Ferenc és Pávay Endre főhadnagyok). Huszár, 92.

<sup>55</sup> 1944 nyár közepén mintegy 30 német ejtőernyős érkezett, hogy átképezzék a magyarokat a német csapaternyők használatára. Huszár, 111–112.

#### RÖVIDÍTÉSEK FELOLDÁSA

csf. = csoportfőnökség

eje. = ejtőernyős

gk. = gépkocsi

gsz. = golyószóró

gy. = gyalogos

gyal.lövő = gyalogsági lövő

hdt. = hadtest

hir. = híradó

ht. szkv. = hivatásos szakaszvezető

Hfp. = Honvédség Főparancsnoka

HM.III.csfk. = Honvédelmi Minisztérium

III. csoportfőnökség

karp. = karpaszományos

kp. = kerékpár

klgs.kik. = különleges kiképzés

Leps. = Légierő Parancsnokság

Lüh. = Légügyi Hivatal

mü. = műszaki

pság. = parancsnokság

pc.jmű = páncélos jármű

robb. = robbantó

szd. = század

tanf. = tanfolyam

tg. = tanulmánygyűjtemény

tgk. = tehergépkocsi

vh. = vegyiharc

vkf. = Honvéd Vezérkar Főnöke

vkstz. = vezérkari szolgálatot teljesítő tisz